

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ	
Стара Загора	
Ветеринарно медицински факултет	
Вн. №	3
Дата:	10.01.2020

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: дисертационния труд на ас. Лазарин Великов Лазаров на тема „Клинико - експериментални проучвания при кучета с остър панкреатит“ за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”

от професор д-р Гено Атанасов Ангелов, пенсионер

Асистент Лазарин В. Лазаров е роден на 21.07.1969 г. в гр. Дългопол, Варненска област. През 1990 г. е приет за редовен студент във Ветеринарномедицинският факултет на Тракийски университет, който завършва през 1997 г. В периода 1999-2000 г. работи като участъков ветеринарен лекар във ветеринарен участък Аспарухово – ОДБХ Варна. През 2000 г. след успешно издържан конкурсен изпит постъпва като редовен асистент в катедрата по Вътрешни незаразни болести на Ветеринарномедицинският факултет при Тракийски университет – Стара Загора През 2003 г. прераства в старши асистент, а през 2006 – в главен асистент. С направените промени в закона за висше образование през 2015 г. е преназначен отново като асистент. В приблизително 20-годишният си преподавателски стаж ас. Лазаров провежда практически и клинични занятия със студентите от III, IV и V курс по дисциплините Пропedeutика на вътрешните болести, Вътрешни болести – общи заболявания, на продуктивните и дребните животни, Клинична токсикология и подвижна клиника, извършва лечебно-диагностична дейност в клиниката по дребни животни, предавайки натрупания богат клиничен опит и знания на студентите по ветеринарна медицина. Асистент Лазарин Лазаров е специализирал във факултета по ветеринарна медицина на Анкарския университет – Турция. Владее английски и руски език.

Дисертационният труд е написан на 163 стандартни страници и е структуриран в 13 раздела: I - увод – 2 стр.; II - литературен обзор – 45 стр.; III - собствени изследвания – общо 12 стр., който включва: цел и задачи – 1 1/3 стр. и материал и методи – 10 1/3 стр.; IV - резултати – 37 стр.; V - обсъждане – 23 стр.; VI - изводи – 1 1/3 стр.; VII - приноси - 1 стр.; VIII - препоръки за практиката – 2 стр.; IX – етика и хуманно отношение към животните – 1/3 стр.; X – благодарности – 1/3 стр.; XI - публикации, свързани с дисертационния труд – 1/3 стр.; XII- литературен указател – 28 стр., в който

са цитирани 293 автора, от които 31 на кирилица и 262 на латиница. Съдържанието на дисертационния труд, използваните съкращения и предговора включват 4 страници.

Заболяванията на панкреаса включват разнообразна гама от параклинични и клинични разстройства, които се считат за често срещани при кучетата. Многообразието на етиологични фактори, предизвикващи нарушения във функциите на панкреаса, както и тесните му функционални и морфологични връзки с храносмилателната и другите органи и системи създават значителни трудности както в навременното им и точно диагностициране, така и в адекватното им и ефективно лечение. В последните години с използването на някои съвременни лабораторни и диагностични методи, като изследване серумните нива на кръвната захар, панкреатичните амилаза, липаза, трипсин, химотрипсин, еластаза, рибонуклеаза и фосфолипаза A_2 , абдоминалната ехография и определяне на някои специфични маркери съвременната ветеринарномедицинска наука е отговорила в известна степен на редица въпроси, свързани с диагностиката на заболяванията на панкреаса. Все още дискуссионни остават избора на основните и конкретни лабораторни и инструментални методи за ранното и точно диагностициране на острия панкреатит, неговата ефективна терапия и навременното му диференциране от другите заболявания на панкреаса. Провеждането на комплексни проучванията върху заболяемостта, лабораторната находка и клиничната картина при кучетата с остър панкреатит биха допринесли не само да се обогатят и разширят научните знания в това направление, но биха дали възможност да се прецизира диагностичната и прогностична стойност на изследваните показатели.

Дисертантът е акцентирал своите изследвания върху един изключително актуален не само у нас, но и в световен мащаб ветеринарномедицински проблем, който у нас не е достатъчно и в детайли проучван. В този аспект дисертационният труд е изключително полезен за съвременната гастроентерология – в частност панкреатология.

Литературният обзор е подробен. Описани са анатомията и физиологията на панкреаса, като е акцентирано върху специфичните особености в секрецията и активацията на панкреатичните ензими. В детайли се разглежда острия панкреатит – неговото разпространение, етиология, патогенеза, клинични признаци и диагноза. Изтъкнато е информативното значение при изследванията на някои лабораторни показатели като панкреатичните ензими (амилаза, липаза, трипсин, химотрипсин, еластаза, рибонуклеаза, фосфолипаза A_2), кръвната захар, както и маркерите на

възпалителната реакция за диагностицирането на острия панкреатит. ехографията, и билиарния тракт. За диагностициране на острия панкреатит подобаващо място в литературния обзор заемат използваните в клиничната практика ехографски изследвания. С оглед изясняване прогнозата на заболяването са представени и използваните маркери за оценка тежестта на ОП. Изтъкнато е значението на хистологичната находка за окончателното диагностициране на ОП и неговото определяне като остро или хронично заболяване. Структурата на литературния обзор показват уменията на дисертанта аналитично да борави с литературните източници.

Целта и задачите (общо 4) са формулирани ясно. В материал и методи се описват броя на изследваните животни (общо 132 кучета, от които 120 кучета с предполагаем остър панкреатит и 12 здрави, на които е възпроизведен остър панкреатит), критериите при формиране на опитните групи, извършените общи и специални клинични изследвания. Описана е опитната постановка при експериментално възпроизведения остър панкреатит. Извършените клинични и с помощта на съвременна апаратура ехографски изследвания на панкреаса, изследваните хематологични (общ брой Le, Eг, Pl, Hb, Hct, MVC), биохимични показатели (серумни, глюкоза, урея, креатинин, амилаза, панкреатична амилаза, АСАТ, АЛАТ, АФ), на фибриноген и острофазови протеини, както и извършените патологоанатомични и патоморфологични изследвания на тъканни проби от панкреас дават обективна предпоставка за получаването на достоверни резултати. Всички получени резултати са обработени вариационно-статистически чрез еднофакторен анализ - Anova. Едно от достоинства на дисертационния труд е, че основната част от изследвани животни са клинични пациенти.

В раздела Резултати дисертантът представя получените данни за установената честота на проявление на ОП в зависимост от породата и пола. Описани и нагледно представени в таблици и фигури са водещите клинични признаци (анорексия, повръщане, летаргия, болка и диария) при спонтанния и експериментално възпроизведения остър панкреатит, както и получените стойности на изследваните биохимични и хематологични показатели, нивата на фибриногена и острофазовите протеини. Установени са достоверни повишения в стойностите на общата и панкреатичната амилаза, липазата, глюкозата, АСАТ, АЛАТ, АФ, общия брой Le, уреята, креатинина и острофазовите протеини и при двете опитни групи спрямо контролните животни. Изчислени са корелационни коефициенти на общата и панкреатична амилаза с другите изследвани кръвни показатели. Подробно е

представена ехографската находка при случаите на спонтанен и експериментално възпроизведения остър панкреатит, като е установено, че дифузното увеличаване размера на панкреаса и намаляване на общата му ехогенност е едно от най-честото отклонение. Получените резултати от извършените изследвания удачно се допълват с извършените патоанатомични и патохистологични изследвания на най-силно засегнатите органи – панкреас, дуоденум. Всички получени резултати са нагледно представени в 37 фигури и 12 таблици и обработени вариационно статистически чрез използването на съвременни компютърни програми.

Обсъждането на получените резултати е задълбочено и дава възможност да се вникне не само в същността на разглеждания проблем, но и да се преосмисли неговата значимост както за вътрешната медицина, така и за патологията като цяло. Всичко това потвърждава много добрата компетенция на ас. Лазаров по разработваната тема. Дисертантът умело коментира установените промени в клиничния статус на животните от опитните групи, като ги интерпретира и с установените по литературни данни факти. Установено е, че едни от първите и най-чести клинични изяви при ОП е болевия синдром, повръщането, анорексията и общата слабост. Интерпретирайки получените резултати авторът прави заключение, че изследването на общата и панкреатична амилаза е подходящ диагностичен тест, който би могъл да послужи както за поставяне на диагнозата, така и за проследяване на ОП. Интерес представляват данните, получени от изследването на CRP. Авторът изказва становище, че повишените стойности на CRP представляват ценен диагностичен маркер за диагностицирането на ОП и най-вече за отдиференциране на оточната от некротичната му форма. Като е изхождал и от чуждия опит, дисертантът целенасочено е търсил обективно обусловени връзки между наблюдавания клиничен статус на животните и динамиката на CRP, фибриногена, и някои от биохимичните показатели. Анализът на резултатите от ехографските изследвания дават основание на автора да потвърди становището, че ултрасонографията представлява един важен диагностичен метод с висока диагностична стойност.

Интерпретирайки получените резултати в заключение авторът сполучливо се е постарал да ги обобщи с оглед да бъдат полезни както в чисто научен аспект, така и за практиката. В тази връзка е формулирал 10 отделни извода и 11 препоръки за практиката.

Във връзка с дисертационния труд авторът е публикувал на английски език 3 научни статии – 2 в Revue Med. Vet. и 1 – във Vet.

Авторефератът изчерпателно възпроизвежда най-съществените части от дисертационния труд. Представен е в обем от 56 страници, като получените резултати са илюстрирани чрез 8 таблици и 33 фигури.

Към представеният ми за рецензиране дисертационен труд бих си позволил да направя следните препоръки:

- в раздела методи на изследване не е упоменато изследването на липазата, докато в раздела резултати (табл. 7 и фиг.7) такива са представени;
- текстът на табл. 7 би било удачно да се промени, защото от 12-те изследвани показателя само общия брой на левкоцитите е хематологичен показател;
- разделите IX и X (етика и хуманно отношение към животните и благодарности) не са структури на дисертационния труд, а административни и морални актове и като такива би трябвало да са след литературния указател.

Независимо от направените препоръки, които са от техническо естество, представеният дисертационен труд на ас. Лазарин Великов Лазаров на тема „Клинико-експериментални проучвания при кучета с остър панкреатит, притежава всички качества по структура / цел, задачи, методики, получени резултати, обсъждане, изводи и литературен преглед / на завършена дисертационна разработка, отговаряща напълно на изискванията на Закона за научните степени и звания за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“.

Заклучение: Въз основа на критериите на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, правилника към него и правилника за развитие на академичния състав на Тракийски университет – Стара Загора давам положителния си вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на асистент Лазарин Великов Лазаров образователната и научна степен „Доктор“, в професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина, по научната специалност „Патология на животните“.

10.01.2020 г.

гр. София

Рецензент: .....

/ проф. д-р Гено. Ангелов/